

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22/II. Tel. 62-75
Gorška uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:
mesečno L 65 (za inozemstvo L 100). — Poštni
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 12

Gorica - Trst, 25. marca 1949

Izhaja vsak petek

Slov. dem. zveza in naš kmet

Slov. demokratska zveza si je zastavila nalogo zastopati in braniti narodne, politične, gospodarske, socialne in kulturne pravice slovenskega naroda na Svobodnem tržiščem ozemlju, na Gorškem in v ostali Italiji.

Slovinci na tem področju pripadajo po večini delavskemu sloju, zlasti pa je tudi kmetov.

A četudi bi bil odstotek kmečkega ljudstva med Slovenci manjši kot je, bi mu morala posvečati prav posebno pozornost vsaka stranka, ki temelji na pravem narodnem in slovenskem programu.

Slov. demokratska zveza se te svoje dolžnosti in svojih obveznosti do slovenskega kmeta docela zaveda. Tej zavesti je dala jasnega izražaja v svojem programu, v katerem je eno glavnih načel tisto, da mora biti kmet na svoji zemlji svoj gospodar; da mora biti gospodar nad sadovih svojih žuljev in svojega znoja; da je zdrava, gospodarsko trdna in svobodna kmečka družina osnovna socialna edinic slovenskega ljudstva, ki jo je treba z vsemi silami ohranjati ter varovati pred razbijanjem, propadanjem in pred tistimi, ki bi jo radi iz razredno-političnih razlogov sproletalizirali ter iz kmeta naredili najprej berača, zatem pa brezimnega sužnja totalitarnega reda.

Po skušnjah, ki smo jih doživeli v vsej svoji zgodovini, zlasti pa v zadnji vojni in revoluciji, danes še zlasti dobro vemo, da je prav slovenski kmet bil in je temelj za obstanek slovenske narodne samobitnosti in s tem poročstvo za bodočnost našega naroda. Prav tako vemo, da je kmet vedno in povsod hrbtnica vsega odpora proti narodnemu in socialnemu zaslužnjemanju; da je on najzanesljivejša obramba v boju proti tujemu pohlepu in proti pogubni tuji ucenosti.

Slovenski kmečki dom je zlasti na tem področju tisti neizbrljivi studenec, iz katerega že stoletja teče zdrava slovenska kri v mesta, ki so nam s svojo izkoreninjenostjo toliko ljudi zmaličila in pogubila. Ta kri je tista, ki nas je ohranila, da smo v vseh viharjih in preganjanjih ostali povsod tam, kjer imamo pravico biti in odkoder bi nas oni, ki nam ne privoščijo življenja, tako radi iztrebili.

Vsi tisti, ki jim je slovenski narod na poti in ki bi radi posedli njegovo zemljo in njegovo pravico, so se vedno najprej in z največjo silo vrgli na slovenskega kmeta. Videli smo, kaj je z njim delal fašizem, in doživljamo strahote, s katerimi ga hoče uničiti danes komunisti.

Niti eden, niti drugi mu do danes ni mogel do živca, zakaj slovenski kmet je z drugačnimi koreninami prišel na svojo zemljo in na rodni dom kakor pa kdo drugi v svojem brezimnem stanovanju in še bolj brezimnem delu.

Kdor se torej bori za obstanek in bodočnost slovenskega kmeta, njegovo svobodo in njegove pravice, si mora z vsemi silami prizadevati, da mu bo zavaroval zemljo, olajšal življenje in mu dal vse pripomočke, s katerimi bo kmet laže kljuboval navaiu časa, vztrajal na mestu in pri nalogi, katero mu je usoda v narodu določila.

Prav posebno je to delo za slovenskega kmeta važno na Trziščem in Gorškem, kjer je vse slovensko življenje prav za prav en sam nepretrgan boj za narodni in s tem za socialni obstanek.

V tem boju neprenehoma izgublamo prve straže, ki jih premaguje zagrizeni politični in gospodarski naval tujstva. A dokler bomo imeli v zaledju prvih črt trdnega, zavednega in požrtvovalnega slovenskega kmeta, bomo vsako izgubo lahko nadomestili.

To pa bo le tedaj, če bomo našega kmeta obdržali na zemlji in storili zanj vse, kar nam zapoveduje naša narodna dolžnost in naša odgovornost za bodočnost slovenskega naroda.

Slov. demokratska zveza se, kakor smo zapisali v začetku, te svoje dolžnosti povsem zaveda. Najprej zaradi tega, ker je slovenska stranka, to je gibanje, ki ga vodi in usmerja narodna misel in skrb za obstanek slovenskega ljudstva, čigar jedro je in bo prav slovenski kmet.

Razen tega pa ji skrb za slovenskega kmeta in boj za njegove pravice narekuje dejstvo, da ni in ne mara biti razredna stranka, marveč gibanje za socialni mir in socialno pravičnost, ki pa ju je mogoče doseči samo v slogi in soglasju med vsemi delovnimi sloji, ki sestavljajo slovensko narodno skupnost.

Slovenski kmet pa, ki se je že v začetku s prepričanjem in zaupanjem oklenil našega, edino pravega demokratičnega gibanja med Slovenci, bo svojo zvestobo tistim, ki se za njegovo pravico bore, gotovo rad tudi v dejanju izpričal, ko bo prišel čas za to!

Da bi to laže dosegli in da jih pri tem delu ne bi nihče motil, bodo posamič in skupno ojačevali svojo obrambno sposobnost. Napad na katero koli članico Zveze v Evropi ali Ameriki bo do pogodbenice smatrala za napad na vse in si med sabo pomagale z vsemi potrebnimi ukrepi, tudi z uporabo sile.

Za napad na to ali ono pogodbenico bo veljal vsak napad na ozemlje katere koli članice v Evropi, Ameriki ali francoski severni Afriki; dalje napad na zasedbene sile; vojske, ladje, letala — katere koli članice v Evropi ali na otokih, ležečih severno od rakovega povratnika.

Ta pogodba v ničemer ne odpravlja obveznosti, ki jih imajo njene podpisnice zaradi članstva v Združenih narodih. Vsaka pogodbenica tudi izjavlja, da nobena na mednarodna obveznost, ki jo ima ona do kake sopolisnice pogodbe, ali do kake tretje države, ne nasprotuje določilom A-

Atlantska obrambna pogodba in Trst

V petek, 18. marca, so v Washingtonu in v prestolnicah vseh držav — ustanovnic objavili uradno besedilo Atlantske obrambne pogodbe.

Ves svobodni svet pogodbo pozdravlja kot trdno poročstvo za mir, ker bo nova zveza s svojo močjo in pripravljenostjo jemala vsakemu nasilniku pogum za napad. To resnice nam najzgovorneje potrjuje silovita borba, ki so jo proti novi pogodbi začele komunistične pete kolone po vsej Evropi, zlasti pa v Italiji.

Glavna vsebina pogodbe o obrambi Atlantskega področja je naslednja:

Države — podpisnice hočejo ostati zveste načelom in ciljem Združenih narodov in z vsemi narodi sveta živeti v miru.

Zaradi tega bodo vse mednarodne spore poravnale z mirnimi pripomočki in tako, da to ne bo ogrozilo miru na svetu. Tudi ne bodo v mednarodnih odnosih njih uporabljale sile, niti ne bodo grozile z njo.

Za ojačenje prijateljskega razmerja med narodi bodo članice pogodbe utrjevale svobodne ustanove, pomagale k boljšemu razumevanju načel, na katerih te ustanove temeljijo in si bodo prizadevale za čim večjo stalnost in blaginjo na svetu.

Da bi to laže dosegli in da jih pri tem delu ne bi nihče motil, bodo posamič in skupno ojačevali svojo obrambno sposobnost.

Napad na katero koli članico Zveze v Evropi ali Ameriki bo do pogodbenice smatrala za napad na vse in si med sabo pomagale z vsemi potrebnimi ukrepi, tudi z uporabo sile.

Za napad na to ali ono pogodbenico bo veljal vsak napad na ozemlje katere koli članice v Evropi, Ameriki ali francoski severni Afriki; dalje napad na zasedbene sile; vojske, ladje, letala — katere koli članice v Evropi ali na otokih, ležečih severno od rakovega povratnika.

Ta pogodba v ničemer ne odpravlja obveznosti, ki jih imajo njene podpisnice zaradi članstva v Združenih narodih. Vsaka pogodbenica tudi izjavlja, da nobena na mednarodna obveznost, ki jo ima ona do kake sopolisnice pogodbe, ali do kake tretje države, ne nasprotuje določilom A-

tlantske obrambne pogodbe.

Pogodba bo veljala dvajset let, a jo po desetih letih lahko spremene in dopolnijo glede na tedanji položaj...

Nova pogodba je važna tudi za Svobodno tržiško ozemlje in za njegovo prebivalstvo in sicer iz dveh vzrokov.

Najprej veljajo njena obrambna določila tudi za Trst. Trst leži v Evropi, v njem so zasedbene čete dveh držav — ustanovnic. Napad na zasedbene sile katere koli članice v Evropi, torej tudi na anglo-ameriško vojsko v Trstu, bodo vse podpisnice smatrala za napad na vse skupaj in skušale ta napad z vsemi silami odbiti.

S tem je slovesno pribito, da bo Atlantska zveza Trst branila, če bi ga kdor koli napadel. To je tudi izrečno potrdil francoski zunanji minister Schuman, ko je v petek govoril o novi pogodbi in njenem pomenu.

S tem se je razbil strah pred kakršnim koli nepričakovanim napadom, katerega plen bi bil svobodni Trst, ker bi ga zavezniki ne branili; strah, ki je v marsičem oviral zdravi gospodarski in splošni razvoj ter marsikoga gnal iz Trsta.

Atlantska pogodba dalje slovesno potrjuje, da še vedno veljajo prav vse obveznosti, ki jih je prevzela katere koli podpisnica, ki je članica Organizacije Združenih narodov. Med te obveznosti spada zlasti mirovna pogodba z Italijo, Madžarsko, Romunijo, Bolgarijo in Finsko. Veljavnost te pogodbe je z Atlantskim paketom znova jasno potrjena. Torej ni govora o kaki spremembi ali reviziji.

Nesporno potrdilo za to nam daje tudi izjave britanskega zunanega ministrstva, ki pravi, da Atlantski pakt prav v njem ne jemlje veljavnosti mirovni pogodbi, marveč, da bo prav zaradi njega treba še vestneje in natančneje izpolnjevati vsa njena določila, torej tudi tisti del, ki

ureja položaj Trsta kot samostojne države.

In da bi razpršili prav vse dvome glede nadaljnje veljave mirovne pogodbe in glede Trsta, sta predsednik italijanske vlade De Gasperi in zunanji minister Sforza — najbrž po naročilu — dala med razpravo o pristopu Italije k Atlantski zvezi nekaj važnih izjav.

De Gasperi je govoril:

»Ali more še kdo dvomiti o naši miroljubnosti, če ob pristopu v Atlantsko zvezo izjavljamo, da ne bomo postavljali nobenih zahtev glede Trsta, ker bi sicer zadeli ob staljšce Sovjetske zveze? Italija ne bo kot pogoj za svoj pristop k Atlantski obrambni zvezi zahtevala uradne revizije mirovne pogodbe in torej tudi ne takojšnje izpolnitve naših zahtev po Trziščem ozemlju. To bi lahko nudilo Sovjetski zvezi pretvezo, da bi mirovno pogodbo odpravljala, kar bi rodilo nevarnost za spopad.«

Zunanji minister Sforza pa je v senatu izjavil, da Italija v zvezi s pristopom v Atlantsko pogodbo Trsta ne zahteva, ker jo v vsem njenem nastopanju vodi želja po miru. Poleg tega se ji zdi najbolj pametno, če imajo Trst za zdaj zasedeni Amerikanci in Angleži. Tako bodo za njegovo varnost in nedotakljivost kmalu jamčile vse članice Atlantske zveze.

Sforza je izrekel upanje, da bodo to italijansko miroljubnost in popustljivost razumeli tudi v Beogradu...

Zanimivo je, da celo »Messaggero Veneto« od 23. t. m., odkrito priznava, da se je moral Italija odgovoriti Trstu in revizionistični politiki sploh, da so ji dovolili pristopiti k Atlantski obrambni pogodbi.

Iz vsega navedenega je torej razvidno, kako pomemben je sklep Atlantske obrambne zveze za svobodni Trst in za njegovo bodočnost.

Nekoliko vprašanj namesto odgovora

V svojem odgovoru na naš članek »Pred resnim vprašanjem je »Primorski dnevnik« pokazal, da se kljub izkušnjam zadnjih osem mesecev ne more otestiti svojih starih navad. Kadar govori o svojem političnem nasprotniku se izrazi »reakcija«, »buržuj«, »lakej«, »narodni izdajalec«, »imperialistični hlapec« itd. kar vsstijo. Poznamo to pesem. Poteka iz onih lepih časov, ko je tovarš Branko Babč visoko tam nekje iz svoje razkošne vile pošiljal svoje goreče strele na vse njemu nepokorne in neposlušne Slovence. Po naše povedano, pomeni to zmerjanje približno sledeče: Kdor se drzne dvomiti o nezmotljivosti komunističnega evangelija, je izdajalec svojega naroda, kdor ne ponavlja pokorno in ponižno vseh parol partijske linije, je buržuj in reakcionar, če že ni sluga tuje reakcije in podrepanik tujega šovinizma, kdor se pa celo upa pričeti borbo za narodne pravice po lastnem prepričanju in ne po dktatu partijskih sekretarjev, je pa naravnost hlapec vseh mogočih imperializmov.

Ne bomo sledili »Pr. dn.« na tej poti. Prepuščamo mirno našim javnosti, da sama sodi o našem in njegovem pisanju. Vprašali bi le »Pr. dn.«, ali ne misli, da po časi dozoreva čas, da časa in svojim razmeram primerno svoj besedni zaklad nekoliko spremeni?

Naše ugotovitve, da bo brez dvoma število slovenskih glasov pri bodočih občinskih volitvah usodno vplivalo na uveljavitev naših narodnostnih pravic, ne bomo ponavljali in zopet utemljevali. Naj se spomni »Pr. dn.« samo ogromnega pomena, ki so jih imeli slovenski glasovi v zadnjih svobodnih državnozbornskih in občinskih volitvah v letih 1907, 1909, 1911 in 1913, pa ne bo tako začudeno vprašal, zakaj naj bi bili slovenski glasovi tako važni.

Sicer pa njegovim dialektičnim akrobacijam kot je n. pr. njegova trditve, da izključno slovenska lista v nobenem primeru ne more biti resnična slovenska lista, ker je le italijansko-slovenska lista lahko resnična slovenska lista, res ne moremo slediti. Presega našo preprosto pamet.

Naj se zadržimo zaenkrat zgolj na njegovi trditvi, da se vprašanje slovenskih narodnostnih pravic v anglo-ameriški cone Trziškega ozemlja ne more in ne da reševati ločeno od celotne pro-

ble »Pr. dn.«, ali ne misli, da po časi dozoreva čas, da časa in svojim razmeram primerno svoj besedni zaklad nekoliko spremeni?

Naše ugotovitve, da bo brez dvoma število slovenskih glasov pri bodočih občinskih volitvah usodno vplivalo na uveljavitev naših narodnostnih pravic, ne bomo ponavljali in zopet utemljevali. Naj se spomni »Pr. dn.« samo ogromnega pomena, ki so jih imeli slovenski glasovi v zadnjih svobodnih državnozbornskih in občinskih volitvah v letih 1907, 1909, 1911 in 1913, pa ne bo tako začudeno vprašal, zakaj naj bi bili slovenski glasovi tako važni.

Sicer pa njegovim dialektičnim akrobacijam kot je n. pr. njegova trditve, da izključno slovenska lista v nobenem primeru ne more biti resnična slovenska lista, ker je le italijansko-slovenska lista lahko resnična slovenska lista, res ne moremo slediti. Presega našo preprosto pamet.

Naj se zadržimo zaenkrat zgolj na njegovi trditvi, da se vprašanje slovenskih narodnostnih pravic v anglo-ameriški cone Trziškega ozemlja ne more in ne da reševati ločeno od celotne pro-

Od srede
do srede

17. MARCA: Britanska in ameriška vlada oblozujeta Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo, da s sovjetsko potuho kršijo mirovno pogodbo in se proti njenim določilom oborožujejo. — Albanska vlada obljublja pomilostitev vsem političnim beguncem, ki bi se hoteli vrniti domov. — Kitajske komunistične čete se pripravljajo za prehod čez reko Jang Tse Kiang in za napad na nacionalno prestolnico Nanking. — V Argentini praznujejo z velikimi slovesnostmi uveljavitev nove ustave, ki se od stare razlikuje v toliko, da dovoljuje zopetno izvolitev sedanjega predsednika republike Perona. — Tudi švedski komunisti obljublajo, da bodo ob morebitnem sovjetskem napadu izdajali lastno domovino ter pomagali osvobodilni rdeči vojski. — Nekomunistični strokovnjaki z vsega sveta se v Angliji pogajajo za ustanovitev lastne mednarodne sindikalne zveze. — Turški zunanji minister zahteva od splošnem odobravanju vse zbornice, naj bi čim prej sklenili tudi sredozemsko obrambno pogodbo po vzorcu Atlantske zveze. — Na Češkem bodo 60.000 državnih uradnikov s silo nagnali delat na kmete in v tovarne.

18. MARCA: Českoslovaški poslanik v Braziliji, Reisser, je rajši odstopil, kakor da bi se bil na vladno zapoved vrnil domov. — Ameriška vlada protestira proti podržavljenju imovine ameriških podanikov v Romuniji. — Ameriška in britanska vlada razmišljata, ali bi Španijo počasi sprejeli med Združene narode in v Atlantsko zvezo, ki bo brez Španije kazala hudo vrzel. — Sovjetski vrhovni poveljnik v Nemčiji, maršal Sokolovski, je bil nenadno poklican na posvetovanje v Moskvo.

19. MARCA: Bivši predsednik britanske vlade Churchill je odpotoval v Združene države. — Poljska komunistična vlada ostro protestira pri Titu, ker so njegove oblasti zaprele poljski obveščevalni urad v Beogradu, kjer je bilo središče kominformistične propagande. — Velika Britanija je sklenila povečati podporo transjordanski vojski, ki je spet začela z napadi v Palestini. — V ameriških odgovornih krogih izjavljajo, da Združene države svojih atomskih bomb ne bodo dale nobeni podpisnici Atlantske obrambne zveze, marveč jih bodo še naprej imele samo one. — Avstrijski komunisti zahtevajo od sovjetskih oblasti, naj bi okoli Dunaja postavile prav tako zaporu kakor okoli Berlina. — Slovaški komisar za vzgojo Nemeški ostro napada slovaško dijaštvo, da je povsem brezbržno do komunističnega režima in do njegovih prizadevanj.

20. MARCA: V Jugoslaviji bodo letos kazali 25 ameriških filmov. — Komunistični »Svet nemškega ljudstva« je v Berlinu odobril novo ustavo za sovjetsko vzhodno Nemčijo. — Volitve v pokrajinske upravne svete v Franciji, ki bodo pokazale, kakšno je po zadnjih dogodkih razmerje med posameznimi političnimi strankami. — Ameriške oblasti so prvič dovolile svobodni ogled atomskega mesta Oak Ridge. — Zavezniški poveljniki so kot edino zakonito plačilno sredstvo v Berlinu določili zahodno marko, kar bo spor zaradi nemške prestolnice še zaostroilo, saj pomeni ta sklep hud udarec sovjetskemu gospodarstvu v Nemčiji. — Zaostritev spora

VABILO na občni zbor Slov. dem. zveze v Trstu

Vabimo Vas, da se udeležite občnega zbora Slov. dem. zveze za STO, ki bo v nedeljo 3. aprila t. l. ob 9.30 uri v Trstu v ulici Machiavelli št. 22/II. Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo o sindikalnem delovanju.
5. Čitanje in odobritev pravil SDZ.
6. Razprava o poročilih in njih sordjem.
7. Volitve odbora, nadzorništva in razsodišča.
8. Slučajnosti.

Dostop ima o samo člani SDZ z vabilom. Kdor vabila ne bi do 26. t. m. prejel, ga lahko dvigne v pisarni SDZ. Vsak član lahko zastonj s pismenim pooblastilom pet članov.

Tajnik SDZ

Od srede do srede

med komunistično vlado in katoliško cerkvijo na Poljskem. — Demonstracije jugoslovanskih kominformistov pred titovskim oddelkom na velesjemu v Pragi.

21. MARCA: Zaradi komunističnega napada na spreved britanskih fašistov v Londonu je vlada za tri mesece prepovedala vse politične obhode. — V vladi republike Bosne in Hercegovine so odstavili ministre za vzgojo, za lesno industrijo in finance, najbrž, ker so bili kominformističnega duha. — Predsednik Združenih držav Truman poziva zbornico, naj čim prej odobri Atlantsko obrambno pogodbo. — Irski prvaki pravijo, da bo Irska pristopila k Atlantski zvezi le, če ji Anglija odstopi še severni del irskega otoka. — Zavezniki oblasti v Nemčiji so določile 12 Nemcev, ki bodo pomagali preseliti jeklarstvo v Porurju. — General Jimg Čin je sestavil novo kitajsko nacionalno vlado, ki naj doseže nemogoče: sklene časten mir, ali pa nadaljuje vojno s komunisti. — Sovjeti bodo letos, to je po več ko šestih letih od osvoboditve, vendar začeli obnavljati šele središče mesta Stalingrada. — V Tirani se je pred vojaškim sodiščem začela razprava proti skupini titovskih agentov, ki so obtoženi, da so pripravljali upor proti sedanjim albanski kominformističnim diktatorji. — Sovjetski tisk znova grozi Finski in jo dolgi kršitev mirovne pogodbe.

22. MARCA: Francoski zastopniki izjavljajo, da bo Francija nasprotovala sprejemu Španije v Atlantsko zvezo, dokler ne bo tam demokracije. — Obnovitev razprave proti 11 prvakom ameriškega komunizma, obtoženim, da so pripravljali zaroto proti sedanjemu političnemu redu v USA. — Pri nedeljski pokrajinskih volitvah v Franciji je največ glasov in sedežev dobilo De Gaulleovo gibanje, komunisti so pa zelo nazadovali. Sedanje srednje vladne stranke so vse skupaj še ohranile večino. — Albansko vladno zastopstvo z direktorjem Enver Hodžom je nedavno odpotovalo v Moskvo, baje na gospodarska pogajanja. — Zaradi komunističnega napada na spreved angleških fašistov je britanska vlada za tri mesece prepovedala vse politične obhode. — Če bo Evropski obnovitveni načrt do leta 1952 docela uspel, bodo morali Sovjeti hočeš nočeš odnehati, sodi njegov upravitelj Hoffman. — V Nemčiji so se začele proslave za 200 letnico rojstva Goetheja, enega največjih pesnikov vseh časov. — Britanske oblasti na Daljnem Vzhodu so določile smrtno kazen za članstvo v komunističnih oboževalnih skupinah.

23. MARCA: Ameriško zunanje ministrstvo je prepovedalo prihod v USA več italijanskim, francoskim, angleškim in drugim komunističnim kulturnikom, ki so se hoteli udeležiti nekoga »kongresa za mir« v New Yorku. — Ameriška zbornica je odobrila povečanje ameriškega vojnega letalstva na 70 skupin. — Iz jugoslovanskega oddelka na velesjemu v Pragi so kominformisti ukradli knjigo, v katero so nezadovoljni Čehi in Slovaki pisali gesla kakor »živel Tito« in tako dalje. — Madžarski begunski voditelji so izdali oklic, v katerem razkrinkavajo in obsojajo sedanji rdeči režim v domovini. — Poseben odbor ameriške vlade je začel preučevati, kakšno orožje bodo potrebovale članice Atlantske zveze v prvem letu po podpisu pogodbe. — V Madridu napovedujejo, da bo Španija najbrž odpovedala obrambno pogodbo s Portugalsko, če bi ta pristopila k Atlantski zvezi. — Če bo Amerika jasno dokazala, da bo na vsak napad odgovorila z velikansko silo, potem napada sploh ne bo, pravi predsednik Truman v svojem pismu senatu.

ti imperialistične fronte. Utemeljitev nam je sicer »Pr. dn.« ostal dolžan. Malce smo se pa le začudili, da hoče ravno »Pr. dn.« vse tržaške Slovence vključiti v to tako zvano protimperialistično fronto, ko bi vendar moral vedeti, da je prav ta protimperialistična fronta napovedala Titovi Jugoslaviji najnežprosnejšo borbo, ki se ne omeju-

je le na najhujši politični in gospodarski pritisk, temveč prehaja že na borbo z orožjem. Kaj hočejo gospodarji »Pr. dn.« pognati tudi tržaške Slovence v to borbo? Prihajamo do kaj čudnih zaključkov o narodni zvestobi in o narodnem izdajstvu. Nemara pa si hoče nekdo napisati sprječevalo o dobrem vladanju — za vsak primer?

TUDI KRAIGHER PROTI TITU?

NAVAL NA TITA OD ZUNAJ IN OD ZNOTRAJ

Tita in njegovega režima nismo in ne bomo nikoli zagovarjali, ker je med našim pojmovanjem sveta in njegovo ideologijo nepremostljiv prepad. Mi smo za demokracijo, za svobodo poedinca in spoštujemo v človeku človeško dostojanstvo, — njemu kot komunističnemu diktatorju pa je človek le mrtva številka, suženj, ki sme živeti samo dokler kima in klečeplazi. Je pa Tito za nas interesanten, ker je on danes pred našimi očmi in celim svetom živ dokaz, kako resnična je naša gornja ugotovitev o vrednosti človeka v komunističnem svetu. Dokler je bil Tito pohleven hlapec Kominforma in boljše v zvezi, je bil junak, heroj, kakršnih še ni videl komunizem, prvi med rdečimi sateliti. Ko pa je spoznal, da Kominform z boljše v zvezi poži- ra ne samo poedinca, ampak zasuznjuje cele narode in države, se je uprl: zato je bil izgnan iz kominformističnega templja kot »izdajalec« in »reakcionar«.

Ni bil Tito sam, ki ga je zadelo prokletstvo iz najvišjih komunističnih višin. Naj se tlaži, da so sli še pred njim po enak poti moške drugačnega kova od Trockega pa do Kirova. Ali usoda Titova in njegovih ožjih somišljenikov nas zanima tudi zato, ker je od nje odvisna usoda jugoslovanskih narodov, ki so z 90% neizprosni nasprotniki Tita in komunizma in ki čakajo na odrešenje izpod komunističnega suženjstva kakor čaka duša v vicah raja.

Kominform je pričel ofenzivo proti Titu in njegovemu režimu s propagando od zunaj in od znotraj. Iz Prage preko Budimpešte, Bukarešte, Sofije in Tirane se poziva jugoslovansko ljudstvo na ustajajo proti tiranu in izdajalcu. Ali bo ostalo pri sami besedni propagandi? Emisariji in propagatorji se pošiljajo v Jugoslavijo po

tajnih kanalih. Hodijo od mesta do mesta, od vasi do vasi. Vzpostavljajo stike z notranjimi Titovimi sovražniki, ki se danes skrivajo med najvišjimi Titovimi sodelavci baje celo na ministrskih sedežih.

Širijo se najrazličnejše vesti o tajnih zvezah Titovih ožjih sodelavcev s Kominformom. In v zadnjem času se je raznesla senzacionalna vest, ki jo beležimo le kot kronisti in prepuščamo sodbo o njej dogodkom, ki bodo povedali, ali je kaj resnice na njej. Govorijo, da bi bil celo Boris Kraigher, notranji minister Slovenije, član Politburoja in načelnik OZNE za Slovenijo ter član Centralnega Komiteja KPJ pristaša Kominforma in proti Titu. Tudi večina njegovih prijateljev v komunistični hierarhiji Slovenije, ki so znani po svojem predvojnem komunizmu, so baje tajno v protititovskem taboru. Namen teh tajnih kominformističnih celic bi bil organizirati v Sloveniji sabotažo proti beograjskemu režimu s končnim ciljem spremeniti ljudsko republiko Slovenijo v sovjetsko provinco.

Ni bilo zadosti, da dela komunizem tudi na telesu nesrečne Jugoslavije svoj socialistični eksperiment, sedaj bi jo hotel vreči še v vrvež druge meščanske vojne med komunisti samimi. Taka vojna pa ne bo ostala omejena samo na Jugoslavijo in ako bi prišlo do njenega izbruha, bi utegnili biti začetek konca komunistične diktature ne le v Jugoslaviji, ampak na vsem evropskem vzhodu. Zato bo Sovjetska zveza desetkrat premislila poprej, ko bi se spustila v kak krvavi ples v Jugoslaviji in s tem dala možnost jugoslovanskim narodom, da se odrešijo komunističnega jarma, pa naj nosi ta Titov ali kominformistični pečat.

Sovjeti ovirajo avstrijsko mirovno pogodbo

Zastoj v pogajanjih za avstrijsko mirovno pogodbo se je preselil teden nadaljeval. Zahodni zastopniki so izjavili, da so jugoslovanske zahteve po posebni avtonomiji za Koroško, po spremembi meja in po reparacijah nesprejemljive. Sovjetski pooblaščenec pa je trdil, da te zahteve »v načelu« podpira.

Namestniki zaveznikih zunanjih ministrov so odnehali v toliko, da so bili pripravljene pogajati se na podlagi štirih točk, ki jih je februarja predložil namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra Bebler. Zahtevali so pa, da Zarubin pove natančneje, kaj si Sovjeti pod jugoslovanskimi zahtevami prav za prav predstavljajo.

Ameriški delegat Reber je še enkrat ponovil svoj predlog o zagotovitvi posebnih pravic za koroške Slovence. Predlog določa, naj koroškim Slovincem zagotove slovenske šole; naj priznajo slovenščino kot uradni jezik; naj dajo Slovincem enake državljanke in politične pravice ter svobodo združevanja, ki obsegajo tudi pravico do ustanavljanja združenj za varstvo gospodarskih

in socialnih koristi koroških Slovincem.

Za tem so tudi Zaburina prisilili, da je povedal nekaj, kako si ureditev koroškega vprašanja zamisla on.

Avtonomna Koroška dežela bi po njegovem morala imeti lastno zakonodajno oblast, lastne kulturne ustanove ter pravico, da utrjuje gospodarske pravice svojega prebivalstva v okviru ustave.

Navzlic temu so se potem ves teden prerjavili, ne da bi se bili o čemer koli sporazumeli.

Zdaj bo sovjetski zastopnik Zarubin odpotoval v Združene države na spomladansko zasedanje glavne skupščine Združenih narodov. Ker mu namestnika v delegaciji za sestavljanje avstrijske mirovne pogodbe niso imenovali, sodijo v zahodnih krogih, bodo zaradi tega morali pogajanja za nedoločen čas odložiti. In stvar bo obtičala tam, kjer se je ustavila pred letom dni — ker Sovjetski zvezi ni do mirovne pogodbe in ne do miru v Evropi!

»V ostalem pa menim, da je treba vse diktature razrušiti.« Cato Democraticus

Volivno razpoloženje v italijanskem bloku Socialisti izpostavljeni velikemu pritisku

Ali bodo demokrščani svoje koristi podredili koristim bloka?

V krogih pripravljajočega se italijanskega volivnega bloka demokrščanov, liberalcev, republikancev in kvalunkvistov vlada še vedno precejšnje razburjenje zaradi znanega sklepa socialistične stranke, da gre na volitve popolnoma samostojna. Na očitke izdajstva italijanskih narodnih interesov v Trstu odgovarjajo socialisti, da ne more biti govora o kakšnem volivnem plebiscitu italijanstva, ker bi se tega ne mogle udeležiti ostale italijanske narodnostne skupine, ki živijo v pasu B STO-ja in na ozemlju, ki je po mirovni pogodbi pripadlo Jugoslaviji. Socialisti so zato prepričani, da bodo tržaško italijanstvo najbolje branili s samostojnim volivnim nastopom in z ločenim zagovarjanjem svojega strankinega socialnega ter volivnega upravnega programa.

Socialistom očitajo krogi bloka, da iz raznih oportunističnih razlogov nočejo jasno opredeliti svojega stališča do Nennijeve in do Saragatove socialistične stranke, ker bi hoteli o priliki volitev s tem marsikoga pritegniti, ki bi sicer glasoval za tržaške komuniste.

Med majhnimi strankami bloka vlada veliko zanimanje, da ne rečemo zaskrbljenost, kakšne bodo demokrščanske zahteve pri sestavljanju enotne liste bloka zaradi ugotovljene »velike žrtve«, ki so jo demokrščani doprinesli s svojim z navadno večino izglasovanjem pristankom na politiko volivnega bloka. Čujejo se svarilni glasovi treh prilikavih strank, naj bodo demokrščani pri svojih zahtevah uvidno zmerni...

Slovenski napisi tržaških obratov

V tržaških predmestjih nosijo vse trgovine in podjetja že od leta 1945 dvojezične napise. Nad dvojezičnimi napisi se ni do sedaj še nikdo spodtkal. Tržaško življenje je šlo naprej svojo pot in nikdo ni osporaval Slovincem pravice do dvojezičnih napisov na svojih lokalih. Ali tudi na tem polju je pričela po treh letih nestroptnosti nekaterih zagrizenih elementov gonjo proti slovenskemu jeziku. Tudi v teh nedolžnih slovenskih napisih hočejo videti šovinisti slovensko nevarnost. Še spota je tem ljudem zamračila vsak smisel za mirno sožitje in medsebojno spoštovanje Slovencev in Italijanov: zamračila jim je moč spoznanja, da je bil fašizem in totalitarizem v zadnji svetovni vojni obsojen na smrt in da je le prava demokracija s svojimi svoboščinami, ona družabna oblika, ki jamči narodu obstoj in napredek.

Ob etem pa apeliramo na Zavezniško vojaško upravo da že enkrat prične pometati s fašističnimi zakoni, ki bijejo v obraz najprimitivnejšim načelom demokracije in človeškega dostojanstva kot sta med drugimi onemljena fašistčna dekreta iz leta 1923.

In pod pritiskom ostankov fašistične miselnosti so pričele lokalne oblasti vleči na dan fašistične zakone iz let 1923 in 1929, ki so skušali iztrebiti s pretiranimi takсами vse neitalijanske

ANGLIJA in SOVJETI

Britanski zunanji minister Bevin je te dni govoril o razmerju med Anglijo in Sovjetsko zvezo. Med drugim je dejal:

»Slovesno izjavljamo, da se mi ne bomo mešali v sovjetske notranje zadeve. Toda zahtevali bomo isto tudi od njih, kar se tiče Velike Britanije.«

»Jaz nisem poslal v Sovjetsko zvezo nikogar z nalogo, da bi tam povzročal nered. Tudi njeman tajnih celic v sovjetskem sindikalnem gibanju. Sovjeti pa skušajo razdrati gospodarstvo v Franciji, Italiji in po drugih državah, ker jim tako narekuje njihova politika in težnja po širjenju oblasti.«

»Vsa dosedanja pogajanja so propadla zaradi sovjetske nepostojljivosti. Zaradi tega se je bilo treba sporazumeti s tistimi, s katerimi je to mogoče. In tako je prišlo do Atlantske obrambne pogodbe.«

Španija in nove pogodbe

Zastopniki španskega zunanjega ministrstva je stališče svoje države do novih pogodb za obrambo Evrope označil takole:

»Atlantski ocean je špansko morje, kakor je špansko morje ob severnem bregu Afrike. Zavezniki so med zadnjo vojno bili oporišča na Atlantskem mor-

ju po španskem posredovanju.

»Danes zahtevajo od nas novih oporišč, hkratu nas pa po načrtu odriavajo od vseh zvez. Mi od nikogar ničesar ne zahtevamo. Če nas bo pa kdo prosil, da se pridružimo, bi pristopili le kot posem enakopravni.«

»Zaradi tega Španija ne bo pristopila k morebitni Sredozemski obrambni pogodbi, če nam ne bodo priznali pravice, da se včlanimo tudi v Atlantsko obrambno zvezo.«

Ameriško delavstvo za Atlantsko zvezo

Dve glavni ameriški strokovni organizaciji: »Ameriška zveza delavcev« in »Kongres industrijskih organizacij«, ki štejeta skoraj 15 milijonov članov, sta objavili izjavo, s katero povsem odobravata Atlantsko zvezo.

Izjava pravi:

»Zahtevamo takojšnjo odobritev Atlantske obrambne pogodbe, ker odgovarja najvišjim idealom naše države. Pričakujemo od senata takojšnjo in ugodno odločitev v korist svetovne demokracije, obnove in miru.«

»Ameriške strokovne organizacije spremljajo z največjim občudovanjem odločne in plodovite zapore evropskih narodov, s katerimi premagujejo ponovno zmedo, da bi obnovili svoje države in dosegli socialne pravice. Zahtevamo odobritev pogodbe kot znak ameriške solidarnosti z vsemi svobodnimi silami.«

S tiskovne konference pri conskem predsedništvu

Odpuisti iz občinske službe

21. marca je consko predsedništvo po svojem tiskovnem uradu odgovorilo na vprašanje listov »Il Manifesto« in »Demokracija«, nanašajoče se na odpušte uradništva na tržaški občini.

Te dni odpuščajo na občini začasne izredne uradnike, ki so bili zaposleni pri uradu za izdajanje novih osebnih legitimacij. Začasne redne uradnike pa odpuščajo le v kolikor se izraže, da niso dovolj delavni.

Težak je položaj odpuščenih družinskih poglavarjev, ki kot začasni izredni uradniki ne morejo biti v nobenem primeru prevzeti v drugo občinske urade, ker bi to nasprotovalo obstoječim predpisom.

Res je, da je na občini zaposlenih več članov ene in iste družine. V kolikor gre za stalno nameščeno osebje, imajo polno pravico do svojega mesta, ker so ga dobili na podlagi natečaja. V kolikor pa gre za začasne nameščence, se bo vprašanje upoštevalo pri morebitnih naknadnih odpustitvah začasnega osebja.

Člen 6 ukaza št. 61 z dne 5. 2. 1948 ne dopušča nadomestitev začasnega osebja in predvideva samo odpušitev istega ter hkratu kategorično prepoveduje sprejemanje novega uradništva.

Pri določanju odpuštev iz službe ne prihajajo v poštev prednostni razlogi stalnega bivanja (»residenza stabile«) v Trstu, ker je vse občinsko uradništvo, vključno z časno izredno osebje, nameščeno po predhodni odobritvi urada za delo, ki take odobritve ne izda osebam, ki ne bi bile vpisane v občinskem registru stalnega prebivalstva.

Na vprašanje lista »Il Lavoratore«, če je res, da bodo v kratkem odpušili iz službe veliko število policijskih stražnikov, češ da so »nezadržljive osebe«, je odgovorilo consko predsedništvo, da spada zadeva v kompetenco tiskovnega urada civilne policije (major Brown)

Na vprašanje istega lista v pogledu dokončnega reševanja spornih zadev pri izdajanju novih osebnih legitimacij, je predsedništvo navedlo, naj se vse prizadete osebe, ki bi iz katerega koli razloga naletele na težave pri izdajanju osebnih legitimacij, obrnejo naravnost na šefa anagrafičnega urada tržaške občine.

Upokojenemu je treba zagotoviti dostojno življenje!

Pridružujemo se apelu, ki so ga razna društva in listi naslovili na ZVU v pogledu obupnega položaja, v katerem se nahajajo naši upokojenici, katerih število presega trideset tisoč oseb, kar predstavlja znaten odstotek prebivalstva STO-ja. Velik del teh upokojenecv se mora po dolgi vestni službi po raznih uradih, tovarnah in kmečkih posestvih obračati za nujno pomoč na razne javne in zasebne dobrodelne ustanove, da ne umrejo od gladi!

ZVU mora vzeti v pretres življenjsko vprašanje naših upokojenecv in to ne glede na razne finančne težave, ki bi morda hitro reševanje tega problema ovirale. Consko predsedništvo je že zdavnaj po svoji posebni komisiji predložilo ZVU načrt o povišanju pokojnin, katerega pa odgovorni predstavniki ZVU še niso vzeli v dolžni pretres.

Anglija in Tito

V teku debate o pomoči, ki naj jo da Anglija Jugoslaviji, je angleški državni podtajnik Mac Neal izjavil, da zasleduje angleška vlada pazljivo ves razvoj v Jugoslaviji. Titovi vladi, ki se nahaja v velikih težavah se njenege položaja ne sme še poslabšati. »Anglija, je dejal Mac Neal, »se ne vmešuje v notranje rešitve nobene države, noče pa da bi katera koli država slepo ubogala drugim državam. In to je čemur se upira tudi Tito, ki zasluži za

to vso našo pomoč.«
Nek angleški general, ki je bil za časa vojne zvezni oficir pri Titu, pa je izjavil, da je vseeno če se Tito še vedno prouglša za komunista, kajti komunist ni tisti, ki to sam o sebi trdi, pač pa samo oni, katerega prizna Kremelj za komunista. Kremelj pa trdi, da Tito ni komunist, temveč »turški pašas«.

Radio London, 24. 3. 1949, zvečer.

Novo znamenje svobode za železnim zastorom

Washington Star prinaša uvidnik o vedno močnejšem odporniškem gibanju v zasužnjeni Evropi onstran železnega zavora in pravi, da je protikomunistični odpor tam dobil novo znamenje. To je črka »E«, ki jo prebivalci Prage, Budimpešte in drugih podložniških prestolnic vedno pogosteje vidijo na zidovih, vratih in drugod, ko zjutraj stopijo na ceste.

To skrivnostno znamenje nam kliče v spomin slovito Churchillovo črko »V«, ki je med vojno delala sive lase Hitlerjevemu Gestapu, in tako bodrila podjarmljenje narode križem Evrope. Črka »V« je tedaj pomenila napoved zmage, črka »E« pa danes označuje osvoboditev Evrope. »E« pomeni »Evropa, enotna in svobodna!«

odporniško gibanje je tedaj bilo šele v zametku, dve leti kasneje pa je že predstavljalo mogočno silo, ki ji Nemci niso bili več kos. Sovjetska politična policija in njene podružnice v podložniških državah ta odpor zatrdno duše nasilneje in okrutneje kakor pa je to delal Gestapo. Toda poglaviti in prvi sad tega rdečega terorja je ta, da nešteto ljudi žene v še obupnejši odpor. Stotine in tisoči ljudi se ob njem dan za dnem jasneje zavedajo, da jim more rešitev prineseti ter življenje zagotoviti samo osvoboditev iz pod tega krvavega jarma. Za osvoboditev pa je potreben boj, ki je tem odločnejši, čim bolj se ljudje zavedajo, da nimajo v njem kaj izgubiti, z njegovo zmago pa vse pridobiti.

Enotna in svobodna Evropa to je zdaj geslo novega protikomunističnega gibanja, ki hoče združiti in vzporediti delo skrivnih odporniških skupin po vseh državah Srednje in Vzhodne Evrope, ko so danes v jarmu komunistične sužnosti. To gibanje deluje za zdaj še v senci in kar se da podtalno, kar je v sedanjih razmerah pač razumljivo. Vsi podatki, ki jih je moči dobiti o njem, izvirajo od njegovih neuradnih zastopnikov v zahodni Nemčiji, zlasti na ameriškem zasedbenem področju. Od njih vemo, da so protikomunistične odporniške skupine imele pred kratkim tajno zborovanje na meji dveh podložniških držav. Na njem so skušali sestaviti enoten in skladen program za delo, ki je doslej potekalo ločeno in je zaradi tega bilo seveda manj uspešno. Vse kaže, da so sporazum dosegli in ustanovili tako imenovano enotno »prvo kolono«.

Za zdaj gotovo še ni misliti na širši enotno voden in oboroževan odpor ter sabotažo. Ne smemo pa pozabiti, da se po Poljskem, po baltških državah, po Ukrajini, da o balkanskih državah in Slovaki sploh ne govorimo, še izza druge svetovne vojne skrivajo močne skupine protikomunističnih bojnikov.

Zdi se pa, da bo za zdaj najvažnejša naloga »prve kolone« ta, da bo zbirala obvestila o »dogodkih in razvoju v znanem svetu in da bo narode za železnim zastorom seznanjala z njimi, da bo širila podtalni tisk in protikomunistično propagando in da bo pomagala tistim, ki bi se radi rešili na svobodni Zahod.

Ti porodni krči svobode — zaključuje ameriški list —, »ki se začinjajo v znamenju črke »E«, v znamenju združene in osvobodene Evrope, vzbujajo simpatije in zanimanje zlasti pri ameriškem ljudstvu. Če tudi jih ne velja precenjevati, nam vendar kažejo, da komunistično nasilje ni moglo duha svobode in teženj po njej dočela zatreti ter da je za železnim zastorom začela kliti seme, ki bo prej ali slej rodilo cvet in sad.«

Dogodki zadnjih tednov kažejo, da je uporniško gibanje grških komunistov v razkroju. Povzročili so ga naslednji vzroki:

1. odstranitev in likvidacija dosedanega uporniškega poglavarja Markosa, s čimer je gibanje izgubilo voditelja in malika.
2. Sovjetska prizadevanja za oцепitev grške Makedonije in za njeno priključitev k novi »samostojni« komunistični makedonski državi. To je razočaralo pripadnike rdečih tolpi, ki so se borili za komunistično Grčijo v sedanjih mejah, in pa ljudstvo, v kolikor je upornike v dobri veri še podpirajo.
3. Preosnova grške vladne vojske, ki ji je priljubljeni novi vrhovni poveljnik, general Papagos, dal novega zagona ter protikomunistični boj postavil na novo podlago. Proti gverilji organizira gveriljo, kar je razvidno iz organiziranja tako imenovanih »varnostnih središč« in vaških straž. Zda dejansko vse ljudstvo sodeluje v boju proti rdečim prevratnikom.

GORJE BALTIŠKIH NARODOV

Na nedavnem protestnem zborovanju baltških beguncev v Stuttgartu je množica Litvancev, Estoncev in Letoncev obsodila Sovjetsko zvezo, da je odgnala iz baltških držav najmanj milijon ljudi z ženami in otroki vred, jih zaprla v koncentracijska taborišča, ali prisilila na sužnjsko delo. Žene pregnancev, ki so ostale doma, so se morale poročiti s sovjetskimi zavojevalci.

resolucijo, ki poziva Združene narode, Mednarodni Rdeči križ in vse druge ustanove, katerih dolžnost je obramba temeljnih človeških pravic, da naj naredo konec tem strašnim zločinom proti človeštvu.

»Pozivamo vlade zahodnih demokratskih držav, svetovno javno mnenje in tiska — zaključuje resolucija — da naj čimbolj širi v svet resnico o teh strašnih, da bo ves svet slišal obupne kliče naših bratov iz za železnega zavora.«

Tako so Sovjeti preganili iz rodne grude najmanj 15 odstotkov prebivalstva baltških držav.

Sovjetska zveza tam načrtno trebi prebivalstvo in sicer z vso preračunljivostjo in krutostjo. Njen končni namen je jasen: uničenje vseh baltških narodov.

Tisočji in tisoči umirajo po sovjetskih koncentracijskih taboriščih zaradi pomanjkanja hrane in mraza. Sovjeti tudi brezobzirno zatirajo vero, zapirajo cerkve ter ubijajo in preganjajo duhovnike in vernike.

Zborovanje je trajalo tri ure in 1500 beguncev je izglasovalo

Amerika in beguska gibanja
Član nedavno v Washingtonu ustanovljene »Zveze svobodnih Čehov in Slovakov«, Ferdinand Peroutka, je izjavil, da bodo československi sledili tudi beguncem iz drugih držav.

Pripomnil je, da so ameriški politični krogi tem gibanjem naklonjeni. Ruski begunci so že ustanovili organizacijo »Svobodna Rusija«, Romuni pa tudi pripravljajo nekaj podobnega.

Novi ameriški begunski zakon

Pravni odbor ameriške poslanske zbornice je pretekli teden končal razpravo o vladnem osnutku za novi zakon glede priseljevanja evropskih protikomunističnih beguncev v Združene države.

Številni demokratični in republikanski poslanci so se na sejah odbora močno zavzemali za to, da bi novi zakon bil čimbolj širokogruden, čimbolj človeški in čimbolj preprost. Zlasti se je pri tem odlikoval republikanec Javits iz New Yorka. Ta je pretekli teden govoril, da je treba novi zakon čimprej sprejeti. Združene države — je dejal — svojim moralnim obveznostim glede evropskih beguncev ne bodo zadoštile prej, preden ne bo sprejet novi zakon, ki bo 400.000 beguncem omogočil prihod v Združene države. Zakon ne sme veljati samo za tiste pregnance, ki so še vedno v evropskih begunskih taboriščih, marveč tudi za one, ki so v svoji stiski že šli v kako drugo državo, pa bi se radi za stalno naselili prav v Ameriki.

Poslanec Curtis iz Nebraske se je zavzemal, da bi zakon raztegnil tudi na Nemce, ki so jih Sovjeti in njihovi podložniki po vojni izgnali iz vzhodnih evropskih dežel dasi so bili tam državljani. Niso begunci samo tisti, ki so žrtve bivših diktatorjev, marveč prav tako tisti, ki so iz Amerike domovino zaradi samovolje novih, današnjih samostojnikov. Zakon mora veljati za oboje in tudi za tiste, ki bodo begunci postali v bodoče.

Republikanec John Davys Lodge iz Connecticuta je predlagal, naj vpišejo v novi zakon dostavek, da lahko pride v Združene države vsaj 30.000 bivših poljskih vojakov, ki so se tako junaško borili ob strani zavezničev in ki zdaj žive v Veliki Britaniji. Združene države so to dolžne storiti, je dejal Lodge, da izkažejo priznanje junaškemu poljskemu narodu, ki je za svobodo in demokracijo v zgodovini toliko žrtvoval, in pa, da ojačajo kulturne ter prijateljske vezi, ki že sto let družijo poljski narod z ameriškimi ljudstvom.

Razkroj med grškimi uporniki

Dogodki zadnjih tednov kažejo, da je uporniško gibanje grških komunistov v razkroju. Povzročili so ga naslednji vzroki:

1. odstranitev in likvidacija dosedanega uporniškega poglavarja Markosa, s čimer je gibanje izgubilo voditelja in malika.
2. Sovjetska prizadevanja za oцепitev grške Makedonije in za njeno priključitev k novi »samostojni« komunistični makedonski državi. To je razočaralo pripadnike rdečih tolpi, ki so se borili za komunistično Grčijo v sedanjih mejah, in pa ljudstvo, v kolikor je upornike v dobri veri še podpirajo.
3. Preosnova grške vladne vojske, ki ji je priljubljeni novi vrhovni poveljnik, general Papagos, dal novega zagona ter protikomunistični boj postavil na novo podlago. Proti gverilji organizira gveriljo, kar je razvidno iz organiziranja tako imenovanih »varnostnih središč« in vaških straž. Zda dejansko vse ljudstvo sodeluje v boju proti rdečim prevratnikom.

Uporniki ne kažejo več volje za boj in se v množicah udajajo. In to ne samo navadni bojovniki, marveč tudi poveljniki in politični prvaki, ki jih je politika Kominforma razočarala.

To vidimo zlasti na polotoku Peloponezu, ki je veljal za neosvojljivo trdnjavo grškega oboroženega komunizma. Uporniki so menda imeli v zadnjih dveh mesecih 1488 mrtvih, 4054 pa je bilo zajetih. Njihove tolpe so tam povsem razbite in ne iščejo drugega kakor vdaje.

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

Slov. Koroška in italijanski tisk

(Nadaljevanje in konec)

Ta dični »strokovnjak« v koroškem prašanju zasmehuje z jedrsko ironijo celo slovenska imena Celovec in Beljak, ki jih je izgovoril jugoslovanski zastopnik na londonski konferenci, in se zgraža nad takim »pačenjem« izvirno in pristno nemških imen, češ da sta pravoverni imeni le Klagenfurt in Villach. Tako torej tudi v jezikoslovju gospod Fucci močno šepa. V svoji borni jezikovni izobrazbi se ni potrudil doznati, da sta Klagenfurt in Villach le umetno skovani nemški spačenki za tisočletni in izvirno slovenski imeni za Beljak (koren »bele«, pripona »-ak«; oboje tako slovensko kot le kaj) in Celovec (cel = ov = ee; zares »celotno« slovensko) enako kakor so patološki nestvorji »Ajussina«, »Gorizija«, »Postumia«, »Monte Bav-bav« le policijski produkti rezgretih možganov italijanskega fašizma za tisočletna, izvirna »najslovenskejša« imena »Ajdovščina« (Ajdve-pogani), »Postojna« (stojim, postojim »fare sosta«; postojanka), »Nabrežina« (predlog »na« in koren »regi« — breže s pristno pripono »-ina«), »Strasšvevec« (od »strašiti«, zato »drmatični« prevod »Monte bav-bav«), »Gorica« (demjativum od »gora«, ital. »collina«). Če so se ameriškemu zastopniku na konferenci — kakor g. Fucci poroča — zmešali možgani ob imenih Celovec in Beljak, da je protestiral, češ kaj ima v debati opravka vprašanje poljskih mest, tedaj pač pomeni to, da tudi Američan ni poznal predmeta, ki ga je bil dolžan uradno in kompetentno obravnavati na mirovnih pogajanjih, in taka ignoranca ameriških ekspertov zopet dokazuje, kako nestrokovnjaško, nekompetentno in diletantsko zapad obdeluje vprašanje slovenskih mej, kako nekompetentni ljudje se prisvajajo kompetenco, kako nestrokovnjaški diplomati hočejo slovenskim narodom, v katerem zadnji gorski pastir bolje pozna Ameriko in Azijo, kakor ameriški študirani eksperti slovenski svet. Toda ker članek v tej zmoti o Celovcu in Beljaku zasmehuje pačenje imen sploh (misleč, da so Slovenci spčili nemška imena teh dveh mest in ne narobe), tedaj ga vprašamo, ali prizna, da je s tem osmešil in obsodil umetno spreminjanje in pačenje krajevni ter družinskih imen po Julijski krajini, kakršnega so si dovoljevali prav »skulturni« Italijani in si ga zlorabljajo svoje oblasti še dovoljujejo italijanski uradniki v Trstu, kjer ti zlepa nočejo napisati glasov »č«, »š«, »ž« in se še črke »j« ogibljejo kakor vrag križa. Ko bi siromak logiko poznal, bi to moral priznati, toda naš siromak je ne pozna. Njegova logika je nadalje takale:

Cinično potvarjanje zgodovine

Ali ni tako potvarjanje zgodovine cinizem? Gospod članek v »Giornale di Trieste« toči krokodilove solze, češ da danes vlada v mednarodni politiki cinizem in da zaradi takega cinizma ni izključeno, da bi trije ali štirje Veliki iz svojih političnih interesov utegnili ustreči Beogradu namesto Dunaju, tako da bi Koroška dala Avstrijcem bridkega joka. Gospod Fucci že toči krokodilove solze zaradi nevarnosti take rešitve, ker se mu Nemci očitno smilijo. Kako sočutje z Nemci! Nam ni dano tolikšno usmiljenje. Nasprotno, skoraj se nas prijemlje nekaj takega, kar bi Fucci brž imenoval cinizem. Trdimo namreč, da ni nič hudega, če bodo avstrijski Nemci kdaj jokali zaradi Slovencev. Zakaj ne bi vsaj enkrat v zgodovini menjali vloge, da se bomo Slovenci veselili, ko bodo Nemci jokali. Doslej je bilo celih tisoč let stalno narobe. Slovanski narodi niso nikdar nobenemu zapadnemu narodu nič hudega storili, pač pa so Nemci tisoč let Slovane od Baltskega morja dol do Jadrana na celi črti zatirali, zasužnjevali, jim gospodovali, jih izkoriščali, nasilno germanizirali in se v njihove dežele zajedali kakor krvoveseci. Če zgodovina ne laže, menda tudi Italijanom niso bili nikdar pridni naklonjeni. Le kako da se Italijanom okrog »Giornale di Trieste« in okrog »Lunedija« in okrog drugih laških šovinističnih listov in organizacij hipoma Nemci začenjajo smiliti.

Novo „cinične“ meje

Fucci imenuje cinizem tudi to, da je bila Julijska krajina (pa recimo ji vendar po slovensko: jugoslovanska Primorska) priključena k Jugoslaviji. Torej — da veste, dragi bralci: če hočejo kompaktno naseljeni Slovenci po Istri in Posočju in v Rožu in na Zili in Podjunji bivati skupaj s celoto slovenskega naroda v isti državi, tedaj je to cinizem. Če pa Nemci preganjajo koroške Slovence in jih v pretekli vojni celo preseljujejo nasilno v Nemčijo — če Italijani pet in dvajset let na najbolj barbarski način zatirajo Slovence na Primorskem, tedaj je to širjenje kulture. Živela taka kultura in Fucci jeva logika! O kako gospod Fucci sam sebe tolče po zobeh! Zasmehuje narodnostno načelo kot »zvižčajnost« (capziosità), ki po njegovem ne sme vplivati na določevanje državnih meja. Treba je upoštevati gospodarske in zgodovinske razloge — to je smisel Fucci jevega pisarjenja in modrovanja. Sijajno, imenitno, nebotično! Napravimo torej silogizem po Fucci jevih premisah! Zgodovinski in gospodarski razlogi stoprocentno vele vajo, naj Trst pripada zaledju (čeprav je na smolo slovensko). Zda pričakujemo od lista »Giornale di Trieste« doslednosti, da bo odslej zagovarjal Fucci jevo isto logiko tudi glede Trsta.

Gre le za to!...

Na koncu članka je njegova argumentacija tale: če bi bila Koroška priključena k Jugoslaviji, bi se meja te države podaljšala napram Italiji za sto kilometrov in bi se pretrgale direktne zveze med morjem in Avstrijo. Tako je torej naš članek nevedeljav za zaslužek od tranzitnega prometa, ki bi potem šel po jugoslovanskih železnicah na mesto po italijanskih. Podaljška meje se boji, kakor izrecno pravi, zaradi varnosti. Ali ima ta gospod morda kake grenke spomine iz zadnje vojne na hrabrost jugoslovanskih vojakov??? Čeprav so Nemci dali v zgodovini že veliko opravka Italijanom, je Fucci ju ljubše mejiti na Avstrijo kakor na zemljo Slovanov, ki ni so nikdar posegali grabežljivo v

italijansko zemljo in tudi v bodoče nikdar tega ne mislijo. Toda g. Fucci si je v svoji fantaziji zgradil napram Slovanom svoj utrjeni »Monte bav-bav« in zda mu tega predsodka ne izbi ješ iz glave, četudi bi s topom streljal vanj.

»V politiki žal vlada cinizem...« vzdihuje g. Fucci. Če bi ta mož bolje poznal zgodovino, bi vedel, da to ni vedno res. Dokaz: prav Italija že štiri leta živi samo od mednarodnega usmiljenja prav tistih narodov, ki jih je bila neusmiljeno in nepravilno, da, pristno cinično napadla. Kadar koli Italijani vpijejo o svojih žrtvah v zadnji vojni, se spomnijo na tisoče slovenskih mater, ki so jim Italijani krizali sine bolj barbarško kakor rimski rablji Kristusa. Spomnim se na vnebovpijoče solze svoje matere, ki ji je hotelo počiti srce, ko so mene pisca teh vrstic italijanski žandarji preganjali po zaporih in strahovali moje domače samo zato, ker sem l. 1931. branil svoj jezik proti nekemu krivičnemu surovemu italijanskemu napadalcu: »Kako da ne eksistira slovenski jezik, če pa me ga je učila moja mati...«

Cinizma torej ni toliko kot trdi Fucci. Da pa ga je v mednarodni politiki že kdaj bilo, to priznava prav radi, ker smo ga prav mi Slovenci in Jugoslavo in Slovani sploh ogromno izkusili na lastni koži, in sicer od koga? Od Italijanov in Nemcev. V vprašanju Koroške so prav Italijani že leta 1918 nesramno intrgitali proti slovenskim zahtevam na pariški konferenci.

Ni čuda, če ta človek povsod vidi cinizem — v Istri in na Koroškem. Mož pa meri komolec po sebi. Tako »Giornale di Trieste« in »Lunedija« in podobni listi cinično gradijo pomirjenje med narodi. Naj si dobro zapomnijo: Kdor seje veter, bo žel vihar.

Listi kakor »Giornale di Trieste«, »Lunedija« in podobni pa delajo zelo slabo uslugo svojemu narodu, če predstavljajo njegove vrline Slovincem s takimi članki, kakor sta članek od 12. t. m. v prvem in od 14. t. m. v drugem.

O. Bonifacij

KULTURA

Slivno

Ustanovni občni zbor Slov. prosvetne matice v Slivnem

V nedeljo 20. marca so imeli slivnski prosvetni delavci velik praznik: ustanovili so Slovensko prosvetno matico v Slivnem. Slivnska mladina je že z lepo uspešno proslavo šestletnice Preselne smrti in s šestavo domačega orkestra ter gledališkega krožka pakazala svojo voljo po smotrnem prosvetnem delovanju, ki je dobilo z nastankom SPM tudi organizacijsko obliko. Občnega zbora so se udeležili številni domači prosvetni delavci, zlasti mlajši, in zastopnika SPM iz Trsta, ki sta svoji slivnski posestrimi želela obilo uspeha pri njenemu delu. Po čitanju in obojstrani pravil so zbrani ustanovni člani soglasno izvolili društveno vodstvo, ki mu predseduje priljubljeni posestnik Ivan Kralj. Predsednik je javil navzočim, da dobi SPM v Slivnem na prizadevanje raznih domačinov knjižnico s 170 slovenskimi leposlovnimi deli, ki so jih obvarovali pred raznimi predvojnimi in medvojnimi dogodki.

Na občnem zboru je g. učitelj Lovrenčič, ki je na vasi duša prosvetnega delovanja, ne zato, ker mu to pripisujejo šolske določbe o izvenšolskem prosvetnem delovanju, temveč zato, ker vidi v takem delu nujen stik z domačini, da jim pomaga pri težkem kulturnem obnovitvenem delu po velikem razdejanju, ki ga je ravno na prosvetnem polju povzročila petindvajsetletna italijanska okupacija.

Koprsko pismo

Koper, 13. marca 1949.

Napadi »Primorskega dnevnika« na slovensko tržaško radijsko postajo načrtno vpadajo v vrsto obrambnih sredstev, s katerimi poskuša Titova Jugoslavija na vseh notranjih frontah uravnotežiti čedalje bolj nihajoči režim rdečega Franka v sruču Evrope. Centralni komitet KPS že nekaj časa s strahom opazuje, kako postaja Trst II s svojimi resničnimi, nepristranskimi poročili, s svojimi dobro izbranimi programi dostojanstveno predstavlja resnično besedo in nepotvorjeno slovensko misel svojemu zaslužnemu narodu preko Morgantove črte.

Postaja Trst II je edina slovenska postaja, ki nadaljuje nekdanje tradicije ljubljanske kuka, vice, edina slovenska postaja, ki je last vsega slovenskega naroda. Komunistična radijska trobila: Ljubljana, Maribor, Slovensko Primorje so pač to, kar je ves slovenski tisk na tej strani železne zavese in razni »Primorski itd. dnevniki«. »Ljudski tehnik« itd. ne oni strani — zvočni in tiskani reklamni prospekti komunistične stranke in prav nič drugega. Z nformativnostjo, resničnostjo, s kulturo in umetnostjo imajo le v toliko opravka, v kolikor to dopuščajo diktatorji Centralnega komiteta komunistične stranke. To vse ni nič novega in vsega tega se zavedajo tudi tukajšnji komunistični teljaki, ki poslušajo ljubljansko postajo samo v toliko, v kolikor jim je to za »nino« neobhodno potrebno, da bi jih kak denunčiac ček ne zašpecal pri »ta vikših«. Drugače pa se z vsemi »reakcionariji« vred oddihajo izključno samo na tržaškem slovenskem valu.

Lahko bi vam, dragi čitatelji, postregel s celo vrsto imen najvidnejših prvakov, ki jim niti ena sama novica tržaškega slovenskega radija ne uide. Seveda tega ne bom storil, ker nisem ovaduh. V gostilni, v domači hiši, na železnici in v avtobusu, v ribiškem čolnu in na parniku govorijo ljudje o dnevnih dogodkih, o politiki in drugih javnih zadevah — in veste kdo je pri vseh teh razgovorih glavna priča, najprepričevalnejši argument: postaja Trst II. Ne pišem tega, da bi se laskal sodelavcem, pač pa iz čisto razumljivega dejstva, da je ta postaja pač čisto brez konkurence, ker je edina svobodna, to se pravi nekomunistična. Lahko bi bila mnogo slabša, pa bi bila še vedno edina, naša, slovenska.

Kakšne so vezi te postaje s slovenskim ljudstvom dovolj jasno in izgovorno pričajo množice, ki manifestirajo svoje simpatije do postaje ob pogostih oddajah »Glasbe po željah«. V Trstu najbrž ne veste, da potuje večina psem, ki so naslovljena s te strani zavese na postajo Trst II skozi cenzuro celice naravnost v koš — in vendar je pozdrav stalno več, kakor pa razpoložljivega časa.

Vesti s Tržaškega

Vprašanje trž. guvernerja

Prihodnji ponedeljek 28. t. m. bodo pred Varnostnim svetom na zahtevo Sovjetske zveze zopet razpravljali o tržakem guvernerju.

Slov. prosv. matica v Trstu

Odbor SPM v Trstu vabi vse člane in prijatelje na predavanje o makedonskem vprašanju, ki bo 31. marca ob pol devetih uri zvečer v društvenih prostorih v ulici Machjavelli 22/II.

Ustanovitev oddelka za socialno zavarovanje

Za nadaljnjo vzporeditev dejavnosti socialnega zavarovanja na

Kar je za slovensko oko »Demokracija«, ki jo pridno prebirajo tudi komunistični poglavarji v Kopru, to je za slovensko uho postaja Trst II. To stanje seveda stresa vse vršace primorskega komunizma od Bovca in Postojne, pa tja do Reke, Pulja in Kopra in podira peščene temelje »ljudske oblasti«, na katerih je zgrajena. Vsi množični shodi, vsa žlobudranja poklicnih priganjačev, vse laži in potegavščine slovenskega komunističnega tiska in slovenskih komunističnih radijskih trobil so tako obupno dolgočasne, da so pogonale tudi zadnjega Istrana z lastno pametjo v popolno dremavo otopenost do vseh komunističnih »atrakcij«. Iz te otopenosti ga drami postaja Trst II, ki ji ni mogoče zapreti glasu in je ni mogoče poslati v koncentracijsko taborišče. Ta postaja je nam Slovencem tu pod varno marelo OZNE, edini od dih, edino razvedrilo, edini up, da živijo nekje na tem svetu še svobodni, demokratični slovenski ljudje.

Nič čudnega ni, če se po takih dnevnih ugotovitvah sproščajo napete histerične rezerve CK. Ampak, ker golj izbruh jeze in zavisti »zla« ne odstranijo in ker železna zavesa zaenkrat še ne zapira zemeljske atmosfere, so gospodarji sklenili, da iztisnejo iz raztrganih ljudskih žepov še zadnjo paro in postavijo v Kopru — konkurenco.

Ze nekaj mesecev je na delu kopica strokovnjakov, ki izdelujejo z mrzlično naglico načrte za postavitve radijske oddajne postaje Keper. Sedaj gradijo anteno, ki bo stala na hričku sv. Marka nad Semeđelo. Nekateri pravijo, da dela hitro napredujejo, samo zato je tudi »Primorski dnevnik« zatrobil napad na postajo Trst II, obenem pa je Babičev štab odpoklical sv. imenu ljudstva »svoje priševne sodelavce. Nekateri pa trdijo, da je tromba zapela prezgodaj in da bo večina priševnikov sledila vzgladu tov. Justa, ki mu koprsko podnebje prav nič ne prijpa je zato s svojo rdečo slovensko odrsko viousmerjeno umetnostjo presedal k italo-komunistom, kjer so slovenski kaporijoni bolj na redko posejani in zato izgledi za vrhunske položaje kaj privlačni.

Dvomimo prav resno, da bodo z novo »ljudsko pridobitvijo« odstranjeni neprjetni zboldljaji, ki v tej hladni vojni tako hudo vznemirjajo histerično živčevje CK. Zopet bo šlo nekaj de-ektorije milijonov Tr v zrak, 90 odstotnega primorskega prot komunizma v cono B pa tudi ti milijoni ne bodo premaknili navzdol niti za eno samo tisočinko.

Imamo v Kopru še polno družbo »zanimivosti«, n. pr. o smotnem delu tako zvane ekonomske sekcije VUJE, o katerem seveda ne govorijo poročila Varnostnem svetu, ki jih je tako lepo serviral Jože Wilfan. O tem kaj več ob drugi priliki.

anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja je bil z ukazom ZVU št. 51 ustanovljen oddelk za socialno zavarovanje. Novi oddelk bo tvoril del ravnateljstva za notranje zadeve ZVU in bo vključeval naslednje že obstoječe organizacije: Urad za javno pomoč, Urad za socialno zavarovanje, Otroški podporni urad in Urad za razseljene osebe, kakor tudi novi Urad za raziskavanje, statistike in razčune. Dolžnost tega novega oddelka je, da skrbi za enoten sistem vzdrževanja statističnih podatkov o vseh razvojnih stopnjah socialnega skrbstva.

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Izdajanje nujnih potrdil in osebnih izkaznic

Ukaz ZVU št. 44. dovoljuje tržaški občini ustanovitev posebnega urada za izdajanje nujnih anagrafskih potrdil in osebnih izkaznic. Prosilci bodo lahko prejeli ta potrdila v 24 urah z doplačilom ne več kot 30 lir za vsako listino.

Ureditev najemnin

Zavezniška vojaška uprava, ki se popolnoma zaveda težkega gmotnega položaja lastnikov nepremičnin, namerava urediti najemnine na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja v skladu z italijanskim najemninskim postopkom. V ta namen pripravljajo zakon, čigar določila stopijo v veljavo 15. maja 1949.

Dovoljenja za uvoz železa in jekla

Ukaz ZVU št. 46. dovoljuje začasni uvoz navadnega, vroče valjanega železa in jekla za predelavo in morebitni izvoz. To dovoljenje velja do 13. maja. To železo in jeklo se bo uporabljalo za izdelovanje žebeljev in kovanja za izvoz.

ECA tovor za Avstrijo v Trstu

Pristaniška agencija ameriških sil v Avstriji objavlja, da je v zadnjih dveh tednih prispelo v tržaško luko 10 ladij z blagom Uprave za gospodarsko sodelovanje, ki je določeno za Avstrijo. Skupno s tremi nadaljnjimi ladjami, ki so prispеле pred več kot dvema tedni, je bilo iztovorjenih v luki in odpremljenih najprej v Avstrijo v zadnjih dveh tednih 41.096 ton blaga. Pretežni del tovora je obstojal iz koruze. Nadaljnje blago pa je obstojalo iz pšenice, rži, moke, masti, sojnega olja, češpelj, rozin, suhega graha, pesinega semena, zdravil in jeklene pločevine.

Prihod dveh ladij s tovorom za Trst

Dne 18. t. m. sta pripluli iz Združenih držav Amerike v tržaško luko ladiji S.S. Exford in S.S. William James s tovorom uprave za gospodarsko sodelovanje za britansko-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja. S.S. William James je pripeljala nad 10.000 ton premoaga za jeklarne ILVA, druga ladja pa 162 ton masti. S premogom bodo izpopolnili naglo se manjšajočo zalogo področja. Italijanska vlada in misija ECA v Italiji sta na zahtevo Zavezniške vojaške uprave in tukajšnje ECA misije privolili, da se odstopi Trstu ta premog, ki je bil prvotno določen za Italijo. Tozadeven ukaz je bil na podlagi tega sodelovanja med dvema ECA misijama in dvema vladama dan kapitanu ladje, ko je bila ladja na potu v Genovo.

Čeprav prihaja ta tovor premoaga iz Združenih držav Amerike, bo sicer potreba Trsta po premoagu, če le mogoče, krita iz evropskega izkopa. To je namreč v skladu s smotrom Marshallovega načrta, po katerem naj se obnovi medevropska trgovina.

Barkovlje

Ta vas oziroma predmestje, je najbolj mlačna, kar se tiče narodne zavednosti. Bila je prej vas, ki je imela popolno slovensko lice medtem ko se je sedaj žaljibog precej spremenilo. Nekoliko je krija bližina mesta, ker je večina vaščanov zaposlena z raznim deli v mestu. Stari govor me seboj slovensko, medtem ko mladina zaradi vsiljene fašistične vzgoje govori italijansko. Osebe, ki imajo še kaj vpliva med vaščani vedó, da so Italijani najprej Italijani potem čele komunisti, socialisti itd., medtem ko smo mi žalibod prej

babičevci, vidaljevci itd., nato pa Slovenci. Kje je sloga in zakaj smo se borili?

Rojan

V Rojanu imamo razne tovariše in tovarišice: Jožeta, Franca, Marijo, Terezijo itd., ki še vedno trmasto trdijo, da je vse kar piše »Primorski dnevnik«, »Laboratore« in »Delo« živa resnica. Posrebno se razvnamejo, ko ti časopisi udrinjajo po »farjih«, imperalistih, kapitalistih in izkoriščevalcih delovnega ljudstva. Kar dar pa pomilujejo trpeče ljudstvo, govorijo in pišejo o ljudski oblasti, o odločnih protestih delavcev in o »neuklonljivih« zahtevah, takrat postanejo kar besni. Slišal sem nedavno tak razgovor. »Ali ste videla, šjora, pravica je le prišla na dan. Kaj je delal tisti madžarski »prasec!« Kako je trpelo ubogo ljudstvo! Jaz bi tako trpinčila tega škofa.«

Drugi tovariš pa, ki ima glavno besedo v družbi, ko ga ima nekaj »kvortinčkov« pod kapo, razklada: »Dokler ne bodo izginili vsi kapitalisti in izkoriščevalci delovnega ljudstva, ne bo miru na svetu. Noben drugi pa ne bo naredil reda kot Rusija«. In vsi njegovi somišljeniki mu glasno pritrjujejo.

Čudno, da so ti dobri Rojančani tako lahki in najvni, da verjamejo prav vse prisodarije. Rojančani, ali mislite morda, da se tistih nekaj velikašev v politbijuroj briga za vaše dnevne potrebe? Kaj še! Niti svojemu delovnemu ljudstvu niso zboljšali položaja. Zapirajo ga z železnim obročem, da se ne more gibati svobodno in po svoji volji in misliti s svojo glavo. Mislite, da smejo kritizirati, kakor naši rojanski tovariši, ki se te svobode ne zavedajo. Doživeti bi morali na lastni koži, kakor milijoni drugih, potem bi razumeli marsikaj, kar jim zdaj ne gre v trdo in trmasto glavo. Veselj nas, da

je teh zakrknjencev vedno manj in da kopnijo kot sneg spomladi.

Škofije

4. t. m. so se pojavili v vasi Iepaki, ki jih je izdala KP v Škofijah in z njimi vabila vaščane, da se udeležijo sestanka, zlasti kmete in dvolastnike. Radovednost, kaj bo tako zanimivega, me je gnala, da sem tudi jaz šel na sestanek. Sestanek se je vršil v mali dvorani znane škofijske gostilne, toda udeležba je bila silno slaba, ker je prišlo komaj kakih štirideset oseb, med katerimi je bilo dosti tistih tičev, ki so bili prej fašisti, zdaj pa so komunisti. Govornik je prišel solit ljudem pamet iz Trsta in govoril o Škofijah, čeprav ga nihče v vasi ne pozna. Spočetka je bilo vse mirno, vsaj za silo. Pozneje pa je prišlo še nekaj babičevcev in začel se je sodni dan. »Banditi, izdajalci, sleparji, fašisti«, takj klici so odmevali po dvorani, da je bilo veselje. Nazadnje je še govornik stopil z odra in se bojevitno nameril proti neki osebi, ki je prav za prav ravno tako komunist, kot on, samo da je na drugi plati. V resnici smo se zelo zabavali; prerekanje se je po končanem sestanku nadaljevalo v gostilni, kjer se je najbolje obnesel oni, ki je bil nekoč sekretarjev zastupnik in »varuh« poštenih Slovencev v dobi fašizma. Tudi govornikova bojevitost v gostilni ni upadla...

In tako dalje. Saj se domala isto dogaja v vseh vaseh. Mi iz Škofij se le vprašujemo, kdaj bo vendarle konec te kačje zalege, ki ni za drugega, kot da nam jemlje ali kvari še tisto malo, kar imamo. To pa bo takrat, ko bodo brali »Demokracijo« v vsaki hiši. In če se ljudje kmalu otresejo strahu, ki bržga nanje izza bloka, bo to najbrž prav kmalu.

Bralec iz Škofij

Vesti z Goriškega

Obmejni predpisi

Z ozirom na dogovor, ki sta ga 20 februarja t. l. sklenili italijanska in jugoslovanska komisija v Vidmu, prinašajo časopisji sledeče predpise, ki bodo stopili v veljavo, ko bosta obe vladi dogovor potrdili.

Dovoljeno je pripeljati z ene strani na drugo živino (konje, volle, krave, ovce, koze) na letno krmiljenje, sezonsko delo in na pašnik za dobo šestih mesecev in sicer brez vsakega plačevanja uvozne in izvozne carine odnosno takse. Prirastki in pridelki od živine (sir, maslo, itd. ter teleta, žrebeta, jareta, kozličji itd.) se bodo lahko odnesli, odnosno odpeljali domov takoj ali pa ob vrnitvi z živino, najpozneje pa četrty tedne po povratku živine. Vse carine in takse prosto. Mitnice (dogane) bodo lahko zahtevale jamstvo za zopetni uvoz, odnosno izvoz živine. Jamstvo lahko nudi kak lastnik zemljišča ali pa druga plačila zmožna oseba.

Istj predpisi veljajo tudi za česbele, njihove prirastke in pridelke.

Živina, ki bo prihajala z ene strani na drugo zaradi obdelovanja zemljišča in sploh za poljedelsko rabo, bo morala nositi vžgano črko Y na kopitu, odnosno parklju prednje leve noge, ali pa na levem rogu, kadar gre za jugoslovansko živino, in črko I, kadar gre za italijansko, ki gre v Jugoslavijo. Koze, ovce in prašiči morajo nositi kovinasto značko v levem uhlju z omenjenima črkama.

Za vsako živino je treba imeti živnozdravniško spričevalo, ki potrjuje, da v zadnjih štiridesetih dneh ni bilo v občini, odnosno kraju nalezljive boleznj dotične živine.

Tako potrdilo bo moralo biti obnovljeno vsakih štirideset dni. Za primer pojava kake nalezljive boleznj, si bodo oblastva dala

tozadevna sporočila in zavzela varnostne ukrepe. Veterinarski konzorciji v Krmini, Ronkih, in Dolenjah imajo pravico izdajati taka potrdila v mejah svojega območja. Drugod pa mora izdajati taka potrdila le državni veterinar.

Sovodnje

Marijanček je dobil brata in bratranca. Skoraj bi rekel, oba v enem dnevu. Srečo pa ima veliko, ker mu ni bilo treba iskati niti babice; kar doma jo je našel. Upamo, da babica ga. Marija Vizič ni bila preveč huda, ker sta ji sina Tomšič Dominik in Franc dala hkrati toliko dela. Staršem novorojenčkov čestitamo, posebno pa čestitamo gospoj Darjki.

Mizarji kmetovalci! podjetniki!
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame, vezane plošče, furnir, parkete in drva nudi najugodnejše

CALEA
TEL. TRST 90441
Viale Sonnino, 24

Za »Uršičev tiskovni sklad« daruje R. V. 220.— lir.
Gospod učitelj Anton 500. lir.
Srčna kvala!

HLAČE, JOPIČE, POVRŠNIKE (trenč-kote), DEŽE PLAŠČE v veliki izbiri in PO NIZKIH CENAH dobite pri tvrdki

MAGAZZINI DEL CORSO
CORSO I - GALLERIA PROTTI - TRST

Rupa

Nosilka in zagovornica rdeče kulture in omike »Soča« od 5. t. m. trdi o naši vasi, da je prosvetno življenje popolnoma zastalo in pravi, da ni težko ugotoviti, kdo je temu kriv. »Soča« namreč misli na rdečo prosveto. Ker je rdeča tako žalostno končala, upamo, da bo naša tembolj veselo stopila na plan.

Pravica do pokojnine

Vsi, ki so bili kakor koli telesno poškodovani zaradi vojnih dogodkov (tudi odpeljani v Nemčijo) ali ki so zaradi vojnih dogodkov oboleli ter svoji v vojni padli ali umrli, imajo pravico do pokojnine, v kolikor so ti padli ali umrli bili dolžni svoje preživljati. Za pokojnino imajo pravico zaprositi tudi bivši italijanski državljani, ki so sedaj postali jugoslovanski.

Radio Trst II

(na valovni dolžini 318,8 metra ali 941 kc na sekundo)
DNEVNE ODDAJE: 7.15 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.
OB NEDELJAH: 7.15 - 24.00 neprekinjeno.
POROČILA: dnevno 7.45, 12.45, 14.00 (izvzemši nedelje), 19.45, 23.15.
DNEVNI pregled tiska: Dnevno ob 14.15 (izvzemši nedelje).

Nedelja, 27. marca 1949.: 9.30 Kmetijska ura. — 13.00 Glasba po željah — 16.00 Sprehodi po podeželju: Romanja. — 18.00 Ali že veste? — 19.00 Človek in šport: tek čez zapreke. — 21.00 Ponovitev slušne igre: Andrea Dello Sisto: Samka Eva — igrajo člani radijskega odra.

Ponedeljek, 28. 3.: 13.00 Srbske in hrvaške melodije. — 18.15 Beethoven: Sonata za klavir »Appassionata« — 19.00 Gospodinjska ura. — 20.10 Slovenska zborovska glasba, 20.30 Filmski trak — 21.00 Puccini: Madame Butterfly, opera v treh dejanjih.

Torek, 29. 3.: 13.00 Češka narodna glasba. — 18.45 Arije iz Čajkovskijevih oper. — 19.00 Angleščina po radju. — 20.30 Iz domače knjižne poljce. — 21.00 Vzori mladini: Janša, slovenski čebelar. — 22.00 Dvorak: serenada za godalni orkester.

Sreda, 30. 3.: 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 20.00 Iz opernega sveta. — 20.30 Zdravniški večer. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Mendelssohn: koncert za violino in orkester v e molu.

Četrtek, 31. 3.: 18.15 Komorna glasba. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Slovenske narodne in umetne pesmi. — 20.30 Človek in priroda. — 21.00 Radjski oder: Hofmannsthal — Župančič: Slhernik. — 22.45 Večerni koncert.

Petek, 1. aprila 1949.: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Brahms: kvartet v e molu op. 51 št. 1. — 19.00 Angleščina po radju. — 20.00 Pester koncertni spored — 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Iz raznih barletov.

Sobota, 2. 4.: 13.00 Pestra popolnanska glasba. — 18.00 Iz slovenskih oper. — 18.30 Oddaja za najmlajše: O zvezdici, ki je padla z neba. — 20.10 Znani slovenski zbori. — 20.30 Programski perjskop. — 20.45 Sobotni večer — pester spored. — 21.25 Tržaški trio.